

دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی

دانشگاه تهران - ۳۰ آذر ۹۶

بررسی و مطالعه بر ویژگی های تزیینات و ابسته به بنا و معماری ایرانی اسلامی در جهت بیان ارزش های آن

محمد مسیح هاشمی نیا

کارشناس ارشد تاریخ اسلام

Masih252017@gmail.com

چکیده

1

معماری همواره علاوه بر کالبدیک بنا روح خود را در عناصری چون تزیینات باز خوانی می کند خلاقیت معماران مهندسان و طراحان به گونه ای بوده است که معماری اسلامی - ایرانی را به صورت تزیینات بر روی بناهایی همچون مساجد، عمارتها و مساکن باشکوه کاملاً خلاقانه و با هوش و ابتکار بینظیر قرار داده اند، این عناصر هرگز بدون مفهوم و بی معنی از کالبد بنا نبوده است و همواره در برگزیده مفاهیم معنوی اسلامی می باشد. در مقاله فوق ما به بررسی عناصر و تزیینات بصری به کاررفته در معماری ایران بخصوص مساجد و بناهای متبرکه می پردازیم و به بیان مفهوم این نمادهای تزیینی همچون کاشیکاری، آجرکاری، گچکاری... دسته زده ام که نتایج حاصل در اندیشه والای و پاک اسلامی است. که ریشه دینی و اعتقادی و وحدت یگانگی دارد که این تکنیکهای هنری، هم از لحاظ ظاهری هم از جنبه های معنوی بسیار زیبا و منحصر بفرد جلوه می نمایند. پژوهشهای فوق از طریق مطالعات میدانی کتابخانه ای، و از راه مطالعه تاریخی، تطبیقی، تحلیلی انجام پذیرفته است تا به بیان استفاده بهتر از عناصر و تزیینات معماری و درک بصری فضاهای شکل گرفته در آنها الگویی باشد برای معماری مدرن جهت ایجا هویت درونی و اجین شدن روح انسان با معماری امروز.

کلمات کلیدی: معماری، تزیینات، اسلامی - ایرانی، مساجد، بناها

دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی

دانشگاه تهران - ۳۰ آذر ۹۶

مقدمه

بحث معماری اسلامی بدون پرداختن به تزیینات ناقص می باشد زیرا تزیینات جزو لاینفک معماری اسلامی است و بخش عمده ای از معماری اسلامی به تزیینات اختصاص یافته و عملکرد وسیع و ارزشمند در راستای اهداف معماری اسلامی و حتی در شکل گیری ودوام وبقای آن دارد این تزیینات می تواند شامل کوچکترین اجزای معماری با کاربرد انواع مصالح در ساده ترین صورت ممکن تا کلی ترین و عمده ترین بخش های معماری با انواع اقسام مصالح در پیچیده ترین شکل های مختلف هندسی و انتزاعی باروش گوناگون باشد اما دلیل و علت استفاده از تزیینات برای معماری اسلامی بیان فضای قدسی است. و درواقع هنرمند اسلامی با تاسی به مبانی دینی و اعتقادی تلاش نموده با کمک این تزیینات فضای آرام بخش، روحانی و معنوی ایجاد کند ازاین رو با شناخت بصری این تزیینات، معماری تعریف می شود. یکی از مجموعه های کامل دربرگیرنده تزیینات، مساجد در ایران و بناهای متبرکه و تک بناهای مهم میباشند که شاخصهای انواع تزیینات و تجلی گر معماری ایرانی اسلامی باتوجه به نوع فرهنگ و جامعه مذهبی آن می باشد.

ازاین رو در مقدمه می توان گفت تزیینات در معماری ایرا جزو لاینفک و جدایی ناپذیر از کالبد بناها بوده است.

ویژگیهای اصولی معماری

2

یکی از ویژگیهای معماری ایران اسلامی، ارتباط تزیینات و ساختار بنا است. در معماری هر عصری، همسویی ساختار و تزیینات، اغلب ناقص می باشد، به طوری که به ارزش ساختمانی بی توجهی شده، خنثی در نظر آمده یا تاکید بیش از حد به آن شده است. اشکال متعدد بسیار عالی، بر روی مصالح گوناگون اجرا شده است: آجر در شکل های بی شمار، گچبری در حد کمتری، چوب در شکالهای بسیار عالی برای نرده کشی و سقف، فلز برای طارمی پنجره ها و چهار چوبهای تشریفاتی و عمدتا بر روی چوب کار گذاشته شده، کاشی الوان در معرقکاری یا کاشیکاری کفپوش (پوپ، ۲۰۴).

1- معماری باید برحقیقتی استوار و از اصلاتی برخوردار باشد برای درک این اصل توجه به موارد فلسفی و زیبایی شناختی ضرورت می یابد.

2- معماری باید مفید واقع شود به عبارتی بهتر هدف داشته باشد و به کاربردهای در نظر گرفته شده منتج شود این اصل در حقیقت به عملکرد معماری اشاره دارد.

3- معماری باید از استواری لازم برخوردار باشد. استحکام در معماری از یک سو رعایت کامل اصول فنی، و از سوی دیگر بهره گیری از علوم ریاضی و هندسه را، که در نهایت به ماندگاری بنا می انجامد ایجاب می کند.

بنابراین معماری اصیل آن است که با تکیه بر اصول فوق الذکر بتواند فضای مادی و معنوی مورد نیاز بشر را به گونه ای فراهم کند که از خلوص، صمیمیت با فرهنگ و آرامش برخوردار باشد. اگر به این نکته کلیدی توجه کنیم که رابطه معماری با سرزمینی که در آن پدید می آید، همان رابطه ای است که انسان با آداب، رسوم، سنتها و درحقیقت با فرهنگ خویش دارد به این نتیجه خواهیم رسید که انسان سرگردان، فقط می تواند یک معماری بی ریشه و بی هویت را پدید آورد.

در بیان و توضیح سه اصل فوق به واژه ای چون اصالت، حقیقت و هویت اشاره شده که هر یک به عنوان خصیصه ای بارز در کنار واژه معماری آمده بود به چنین خصایصی در مبانی نظری معماری به صورت موضوعاتی پر ارزش و مهم نگریسته می شود که

دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی

دانشگاه تهران - ۳۰ آذر ۹۶

بدون توجه و درک مفاهیم آنها، امکان بررسی اصول دیگر نخواهد بود. برای مثال با در نظر گرفتن مفهوم فلسفی اصالت است که می توان به اصالت یک معماری پی برد.

سبک یا هویت به معنای عام نیز، بر اثر عوامل پدید می آید که عبارت است از نیازهای فیزیکی، اخلاقی، عقیدتی و معنوی یک جامعه که مجموعاً هویت فرهنگی یک جامعه را مشخص می کند. مجموعه این عوامل، در معماری یک دوره شیوه ای را پدید می آورد که از آن به عنوان معماری سنتی یاد می کنیم.

معماری مساجد جلوه گاه هنر اسلامی ایرانی

اصول معماری اسلامی ایران را می توان به پنج اصل تقسیم کرد: مردمواری، پرهیز از بیهودگی، نیارش، خود بسندگی و دورنگرایی.

مساجد اسلامی جلوه ای از زیبایی های بصری و تلفیقی از فرمهای نمادین با باورهای عمیق اعتقادی است. اساساً هنرهای دینی بخصوص مساجد اسلامی در یک امر، آن تزیینات و جنبه های نمادین آن است زیرا در همه این هنرها جهان، سایه ای از مرتبه ای متعال از آنست مساجد در تاریخ معماری ایران همواره نقطه به اوج رسیدن هنر معماری بوده اند باورهای مذهبی مسلمانان شرایطی را برای ارائه بهترین آثار معماری در مساجد فراهم کرده و هنر معماری در بناهای مذهبی را به اوج رسانده.

3

معماری مساجد، عظمت و شکوهی را به نمایش می گذارد که نشانگر ذوق سرشار زیبایی شناسی است و منبعی جز ایمان مذهبی جز ایمان مذهبی والهام آسمانی نمی تواند داشته باشد. در معماری مساجد، نقوش و گچبریها، آجرکاریها و کاشیکاریها بر مبنای معنای نمادین هر یک از آنها و حس زیبایی پسندی مردم انتخاب می شوند. معماری ایرانی، هیچگاه خالی از معنا نبوده است و همواره با معماری اسلامی پیوندی جدایی ناپذیر یافته است به طوری که اسلام و معماری ایرانی در جهت نوعی کمالگرایی دو جانبه حرکت می کنند. تأثیری که اسلام بر معماری ایران می گذارد در واقع، تزریق روح به بنای ایرانی است و معماری ایرانی، با بکارگیری یکسری مفاهیم اسلامی همچون بازگشت به اصل کثرت به وحدت و بکارگیری آرایه های نمادین، در هنگام خلق بناهای نظیر مساجد و ابنیه های متبرکه همواره یک حقیقت با عنوان مبدأ آفرینش را با خود به همراه داشته است.

تزیینات علاوه بر زیبا سازی فضا در بالا بردن کیفیت فضای روحانی عبادت، نقش موثری دارد. به تزیین مسجد به عنوان پایگاه اجتماعی مسلمانان توجه خاصی شده است و می توان گفت اولین جایگاه تجلی هنر اسلامی است. که در آن مجموعه ای از هنرهای گوناگون روی هم فضا و مکانی مقدس را پدید آورده است.

هنر اسلام، دارای زبانی نمادین است که این تزیینات به صورت نمادهایی دارای معنای درونی است. در واقع مفاهیمی که به طور مستقیم قابل بیان نیست در تزیینات قالبی نمادین به خود می گیرد تا بتوانند خود را بیان کنند (بورکهارت 1368، 111)

تزیینات بصری معماری

هنرمند ایرانی از ابتدای کار و از هنگام بکارگیری آجر که جزء مصالح اولیه بنا به شمار می رفته، زیباترین نقشها و طرحها را هنگام ایجاد دیوارها و پوشش گنبدها و ایجاد گوشوارهها، مقرنسها و طاق نماها خلق کرده و در روند تکاملی آن با گره چینی، گل اندازی، گره سازی و آجرکاری شاهکارهای بی نظیری را بوجود آورده است. هنگام استفاده از گچ با خلق گچبری هایی با نقوش هندسی، گیاهی، حیوانی و انسانی دنیایی بی مانند را آفریده و در استفاده از چوب برای پنجره ها و درها با بهره گیری از هنرهای نظیر منبت، مشبک، معرق، کنده کاری، خاتم سازی و نقاشی روی چوب، اعجازی باور نکردنی را پدید آورده است.

دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی

دانشگاه تهران - ۳۰ آذر ۹۶

کاشیکاری

برای تزئین بنا از کاشی های یک رنگ، هفت رنگ، معرق، طلائی و یا شیشه و آئینه در اشکال و ابعاد گوناگون، کمک گرفته و دنیایی سرشار از زیبایی و خلاقیت را عرضه کرده است. شکوه و زیبایی معماری ایرانی بخصوص در دوره اسلامی، به تزئینات آن بستگی دارد. این تزئینات در تمامی ادوار اسلامی رواج داشته و در هر دوره ای با امکانات آن روزگاران پیشرفت نموده است.

شکل (2) کاشیکاری گنبد مسجد جامع کبیر یزد

شکل (1): کاشیکاری مسجد جامع نیشابور - نیشابور

4

آجرکاری

در معماری ایرانی، آجر تنها پرکننده جرزها و پوشاننده احجام و جداکننده آنها از یکدیگر نیست. بلکه بعنوان یک عنصر کامل در معماری ایران بکار رفته است. از آجر در پوشش گنبد، مثل گنبد نظام الملک و تاج الملک؛ در گوشواره یا طاق روی گوشه مثل تالار مربع مسجد جامع اردستان، مقرنس مثل برج طغرل و گنبدعلی استفاده می شود. از دیگر موارد تزئینات آجری در دوران شکوفایی آن، نماسازی و بکارگیری انواع ترکیبات این عنصر در چارچوب و قالب یک هندسه بسیار ساده اما غنی می باشد. از نمونه های برجسته آن برج های خرقان در نزدیکی قزوین و برج شبلی در دماوند است.

شکل (4) آجرکاری برج های

شکل (4): آجرکاری گنبد سلطانیه - اَبهر

شکل (3): آجرکاری مسجد جامع کبیر - قزوین

دوگانه خرقان - قزوین

گچ بری

دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی

دانشگاه تهران - ۳۰ آذر ۹۶

صرف نظر از تزئین مساجد و مدارس، برای تزئین کاخها و عمارات نیز از طرح های گچ بری استفاده می شده است و این روش تا دوران مغول رواج داشته و حتی به اوج خود رسیده و در آثار بعد از این دوران نیز تأثیر گذارد و تحولاتی را موجب گشت.

شکل (5): محراب گچبری، مسجد بسطام، قرن هشتم هجری

منبت کاری، معرق روی چوب خاتم سازی و تزئینات چوبی

منبت کاری هنری است مشتمل بر حکاکی و کنده کاری روی چوب براساس نقشه ای دقیق. بنابر اسناد و مدارک موجود، منبت کاری در ایران متکی به سابقه ای بیش از هزار و پانصد سال است و حتی گروهی از محققان معتقدند که قبل از ظهور ساسانیان نیز منبت کاری در ایران رواج داشته؛ اما هیچ بازمانده تاریخی که این ادعا را اثبات کند، موجود نیست. روش کار در این هنر و فن همچنان مثل گذشته است، اما در نحوه ساختن ابزار پیشرفت هایی حاصل شده است. که به عنوان بخشی از تزئینات در و پنجره ها در ایجا زیبایی بصری معماری نقش داشته است.

شکل (6): پنجره های آرامگاه شیخ صفی الدین اردبیلی - اردبیل

آینه کاری: آینه کاری جزو آخرین ابتکارات هنرمندان ایرانی در معماری داخلی و تزئین درون بنا بشمار می رود. اجراکنندگان این رشته از هنر با دقت، ظرافت و حوصله بسیار به ایجاد اشکال و طرح های هندسی و تزئینی از قطعات کوچک و بزرگ آینه در سطوح داخلی بنا می پردازد و فضایی درخشان و پر تالو پدید می آورند که حاصل آن بازتاب پی در پی نور در قطعات بی شمار آینه و ایجاد فضایی پر نور، دل انگیز و رؤیایی است.

شکل (7): کاخ گلستان - تهران (نگارنده)

دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی

دانشگاه تهران - ۳۰ آذر ۹۶

مقرنس

مقرنس عنصر تزئینی است که حتی پیش از اسلام نیز بوده است. اما نباید از نظر دور داشت که مقرنس پیش از اسلام با مقرنس پس از اسلام تفاوت هایی قابل توجه و آشکار دارد.

در این بخش ما با اشاره بر تزیینات موجود در بناها سعی بر آشنایی بهتر تزیینات داشته ایم. نتیجه حاصله بر بیشترین استفاده از نوع تزیینات آجر، کاشی، گچ بری و... را در معماری بناها و مساجد نشان داده است.

بخشهای تشکیل دهنده فضای معماری مساجد

فلاسفه، طبیعت و آثار طبیعت را از همه جهات بررسی کرده اند، اینان به فکر تحقیق در موجودات معنوی یا ذوات معقول و تعلق هستند و به نمونه ها و انواع معقول می پردازند. در این بین بینشی مظهر جوهر و ذات تعلق است که بواسطه آن ارواح، از جهان طبیعت به جهان عقل و ملکوت یعنی معقولات فرا می روند. باری در این شهر معنوی فیلسوفانی را رهاورد دانش مادی و جسمانی و فیلسوفانی با رهاورد دانش ذوات معقول و تعقلی خود، با یکدیگر برخورد می کنند. زیرا همانطور که محسوسات به واسطه مجردات نفسانی با معقولات مرتبط می شوند، صحنه پردازی نیز بواسطه فلسفه و مفهوم در فلسفه شهودی و بینش عرفانی مشارکت می یابد. معماری اسلامی دارای مفاهیم متعدد و گسترده ای است. مفهوم قدرت بیکران الله با نام های تکراری همراه است که اشاره به عدم محدودیت قدرت پروردگار دارد. اشکال انسان و حیوان کمتر در معماری اسلامی دیده می شود و شاخ و برگ درختان از طرح هایی هستند که بیشتر مورد استفاده قرار می گیرند و نشاندهنده مفاهیم خاصی هستند. در معماری اسلامی از خوشنویسی آیات قرآن در داخل ساختمان بمنظور زیبایی و اعتبار مورد استفاده قرار می گیرد. معماری اسلامی را معماری مستور نیز می نامید و این امر به دلیل زیبایی نهفته در فضاهای باز و اتاق های است که از نمای خارجی به چشم می خورد و سرانجام استفاده از مناره و گنبد های بزرگ نشاندهنده قدرت است.

سمبولیسم در مسجد

مناره: منار یا مناره که چراغدان و چراغ پایه نیز گفته می شود، در لغت به معنای کانون نور، محل نور، و جای نار تعبیر شده است. وجه تسمیه مناره ها این است که مناره ها چه برای راهنمایی عابدان گم گشته در صحرا و چه برای بیداری ارواح خواب مانده در سحرگاه ساخته شده است، مناره معماری نورالهی، راهنمایی و هدایت است.

گنبد: گنبد که اساس آن دایره است، تصویر یک کل نامحدود است که چون به تساوی تقسیم گردد، به چند ضلعی های منتظمی بدل می شود. آن چند ضلعی ها هم ممکن است خود به چند ضلعی های ستاره گون تبدیل و بر فرازش آید و پیوسته در تناسب هندسی کاملاً هماهنگی گسترده شوند. این شیوه بدست آوردن همه تناسبات مهم از تقسیم کردن دایره به کمانهای برابر چیزی جز روشی نمادین برای بیان توحید نیست که همانا عقیده ماروالطبیعی وحدانیت الهی است که مبداء و معاد جمله

دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی

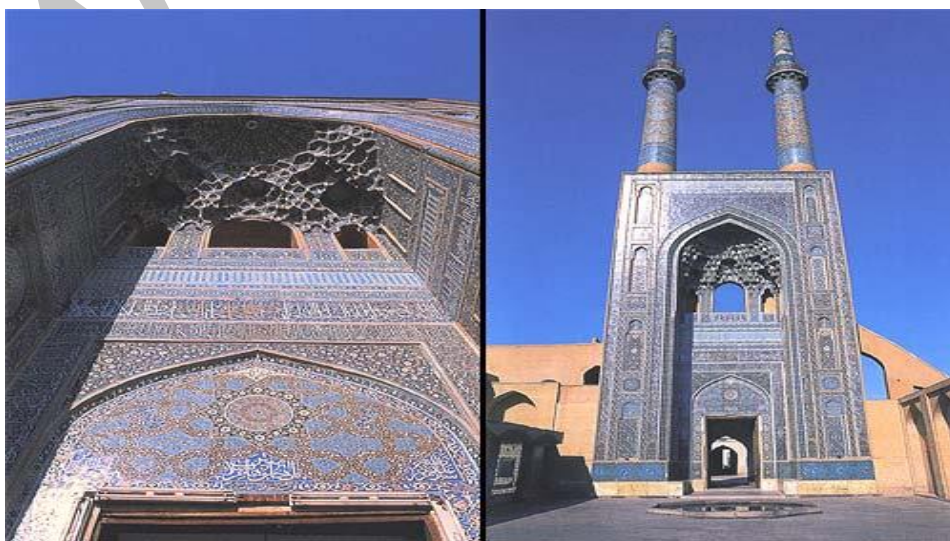
دانشگاه تهران - ۳۰ آذر ۹۶

کثرات است. انسان سنتی این صور را، همچون تشخیص اعداد، جلوه کثرات صادره از خالق ادراک می کند. نقش های هندسی بی نهایت گسترش پذیر، فیض موجود است که از احد صادر می شود: کثرت در وحدت و چون گنبد روبه آسمان کشیده شده، لذا درخت بهشتی (طوبی) مناسبترین نقشمایه برای تزئین سطح درخت عالمگیر پر نقش و نگاری که از دیدگاه اسلامی از بالا به پائین رشد می کند و از نقطه اوج گنبد روبه پائین کشیده و سرتاسر فضای داخلی گنبد را فرو پوشانده و تا نقطه پائین ادامه یافته است. استفاده از درخت وارونه عجیب بنظر می رسد ولی در اسلام این دنیا همچون تصویری در آینه، رمز و نمادی از بهشت است، اصل برگشت پذیری در اسلام رخ می دهد.

حوض: در مرکز هندسی صحن یا محوطه، حوضی وجود دارد که آب آن جاری و همیشه تازه است. این حوض آینه آب است که در عین حال هم تصویر گنبد آسمان (را که طاق واقعی پرستشگاه مثالی است) و هم تصویر کاشی های هفت رنگ پوشانده نماها را در خود منعکس می کند. از این طریق این آینه است که پرستشگاه مثال، ملاقات آسمان و زمین را تحقق می بخشد. آینه آب در اینجا در حقیقت نماد و مظهر مرکزیت را در خود متجلی کرده است. باری این نمونه آینه در مرکز سازه پرستشگاه مثالی، در مرکز متافیزیکی که یک سلسله از فیلسوفان ایرانی تعلیم داده اند نیز قرار دارد و برجسته ترین این فیلسوفان در مقطعی از زمان در اصفهان میزیسته اند.

7

نقوش در مسجد: پوشاندن سرتاسر سطوح داخلی و خارجی بنا با نقش رنگین و کتیبه در قالب های مختلف، حال و هوای این بناها را نه تنها به طرح بناهای خیالی تصویر شده در مینیاتور های آن زمان بلکه نوعی سلیقه «نقاشانه» در معماری را منعکس می کند. این مجموعه از دیوارها و طاق های متوالی، پر زینت است که چون کلی واحد به ادراک در نمی آید بلکه سطوح پیچیده پرکاری است که جدا جدا حین حرکت در زمان و فضا دریافت می شود. تلقی معماری چون تأثیر و تأثر مهیج سازه و تزئینات و رنگ و حجم پردازی و بافت و نور، حاکی از جریان های ذهنی ادراک بصری است. از میان نقش های هندسی، آنها که دارای ستاره (یا شمسه) اند بیشتر تدائی کننده آسمان اند. شبکه دواپر هم مرکز مدارگونه ای که زیر نقش گره های ستاره ای است یارآور مدارات ستارگان است، وشعاعهای هم فاصله شمسه ها همچون پرتو هائی است که در آسمان پر ستاره از ستارگان می تابند. خطوط منتشر از مرکز ستاره های فرعی را تشکیل دهند دارای هویت بصری مبهمی است.

شکل (8): تزئینات و سمولهای موجود در معماری مسجد کبیر یزد

دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی

دانشگاه تهران - ۳۰ آذر ۹۶

2. پیام معنوی هنر و معماری اسلامی

مساجد و بناهای مذهبی در تاریخ معماری ایران همواره نقطه به اوج رسیدن هنر و معماری اسلامی بوده است. در معماری اسلامی ایران بدون شک جنبه های ساختمانی و نوآوری در فضاهایی مساجد و ایجاد فضایی تازه در سیر تاریخی خود از اهمیت بالایی برخوردار می باشد. یک معماری ایران در عناصر معماری همچون قوس ها، تاق بندی ها، گنبد و حتی مقرنس به عنوان یک تزئین حجمی و سه بعدی پیشنهاد شده و توانسته است این دستاوردهای به دیگر سرزمین های اسلامینشان دهد. مساجد محل تجلی مجموعه ای از هنرهایی است که مصداق مسلم هنر شهودی است به عبارت دیگر در مساجد تنها دین با هنر ملاقات می کند بلکه مهم ترین نمودهای هنر اسلامی، معماری مساجد و ویژگیهای بارز آن است.

تاثیر فضاها و تزئینات معماری

مسلمانان در محیطی که در آن قرار می گیرند بایستی احساس آسایش و آرامش نمایند همچنان که «محیط مسجد به علت سکونش از هر چیز گذرا و ناپایدار، ممتاز می شود» (براند 1377). ارتباط انسان با محیط اطراف او تابعی است از مجموعه سیستم حواس چندگانه اش. احساس بشر از فضا ارتباط نزدیکی با دریافتها و ادراکهای حسی او دارد که آنها در عکس العمل بسیار نزدیک با محیط اطراف او می باشد. بشر موجودی است دارای توانایی های حرکتی، بصری، دمای و لمسی و غیره که در مواجهه با یک بنا ممکن است توسط محیط اطرافش مهار شده و یا تقویت گردد. موضوع زیبایی شناسی نیز لذتی است که از برداشت دیداری، شنیداری، بویایی، لامسه ای محیط برای انسان حاصل می گردد از منظر زیباشناختی، فرم و نقش، ظاهر حسی و واضح یک شی است که خود در معرض درک و قضاوت بیننده قرار میدهد فرم و نقش دادن یعنی پردازش اشکال و احجام به گونه ای که با ایده طرح انطباق یابد براساس شکل پردازشی صورتی با توجه به فرم و نقش، وابسته به عوامل گوناگونی است.

جدول 1: شاخصهای بصری تزئینات معماری

زیبایی: زیباشناختی تزئینات معماری صرفاً یک مبحث فلسفی تئوری و مبتنی بر فرضیه ها می باشند که از دیدمن آثار به جای مانده حاصل شده است.
ایجاد فضاهای مثبت و منفی: تزئینات معماری در فضای مثبت و منفی با اهمیت است منظور از فضاهای منفی فضایی بهبود یافته و بحث نمی باشد بلکه این دو فضای مثبت روح و جسم مکما هم و حیاتیاتشان نیز لازمه و ملزم یکدیگر است
قرینه سازی: معماری ایرانی از زیباشناسی آینه بهره می گیرد
بی زمانی: هنر اسلامی هیچگاه شامل زمان نمی شود یعنی کهنگی در هنر اسلامی وجود ندارد زمان برای صورتهای مادی است. وقتی هنر اسلامی از حالت ماده خارج میشود حالت معنوی و غیر مادی به خود می گیرد دیگر زمان روی آن تاثیر نمیگذارد تزئینات وابسته به معماری اعتبار جاودانگی دارد
تناسب و ترکیب: در تزئینات باید بین طرح و محل تناسب منطقی برقرار شود یعنی هر نقش و تزئین باید متناسب و دلنشین باشد
بافت: ایجاد بافتها با استفاده از مصالح گوناگون با تاثیر گذاری بیشتر روی تزئینات مورد توجه است
توازن: در مبحث تزئینات معماری اسلامی هیچ گاه نباید عناصری که برای تزئین بکار می روند بر سایر قسمتها سنگینی نماید و همواره تعادل و توازن باید در کل فضای معماری حاکم باشد
رنگ: توجه به عنصر به خصوص در تزئینات معماری اسلامی به مشهود است. رنگی ها در معماری اسلامی صورتی نمادین به خود گرفته اند.

دومین همایش بین المللی و چهارمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی

دانشگاه تهران - ۳۰ آذر ۹۶

نتیجه گیری

باتوجه به مطالعات صورت گرفته بر روی شاخصه های معماری وبه ویژه مساجد که نمود بیان تزیینات بصری معماری ایرانی اسلامی است درمیابیم که معماری سنتی ایران نمودی از زیباترین نوع معماری می باشد که با اصول و فنون هوشمندانه طراحی شده است شکوه و عظمت، صفا و معنویت، توحید و وحدانیت و سایر عقاید دینی در جلوه هنری نیز توجه کافی نمود. اکنون بیایید ببیندیشیم، برای شناخت تمدن ها، مبانی و ریشه های آنها، و باید برای زنده نگهداشت این عناصر و معماری سنتی و کهن آن را در معماری مدرن و امروزی وارد کنیم واز تمامی موتیفها فرمها و تزیینات برای نشان دادن فرهنگ غنی ایران در معماری بهره بجوییم.

منابع

- 1: پوپ، آ، 1370، معماری ایران، مترجم محسن همدری افشار، تهران، انتشارات فرهنگیان.
 - 2: تیتوس بورکهارت 1369، هنر مقدس ترجمه جلال ستاری، تهران انتشارات سروش
 - 3: نصر، سید حسین، 1375، هنر، معنویت اسلامی، تهران دفتر مطالعات دینی هنر.
 - 4: رابرت، هیلن، براند: 1377، معماری اسلامی ترجمه ایرج اعتصام، تهران شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری
 - 5: هوگ، ج و دیگران 1354، سبک شناسی هنر معماری، ترجمه پرویز ورجاوند، تهران، انتشارات علمی و فرهنگ.
- 8: www.vista.ir
9: www.azmoonnews.com.

Investigating and studying the attributes of Islamic architecture and architecture related to the expression of its values

Abstract

Architecture, in addition to the body of a building, recreates its soul in elements such as decorations. The creativity of the architects of engineers and designers has been such that the Islamic-Iranian architecture has been decorated on buildings such as mosques, mansions and majestic fully-creative buildings. With an unparalleled intelligence, these elements have never been constructed without the meaning of the word and it always includes Islamic spiritual concepts. In the above article, we study the elements and decorations used in Iranian architecture, especially mosques and monuments and let's talk about the concept of these decorative symbols such as tile, brickwork, gypsum ... Which is a bunch of results in the supreme and pure Islamic thought. Which has a religious root and faith and unity of unity. These artistic techniques, both in appearance and in appearance, are very beautiful and unique. The above studies are carried out through field study of the library, and through a historical, comparative, and analytical study. In terms of the better use of architectural elements and visualization of the spaces formed therein, it is a model for modern architecture for the inward identity of the spirit of mankind with today's architecture.

Keywords: architecture, decorations, Islamic - Iranian, mosques, buildings